

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

доц., к.е.н., Лук'янихін В.О., к.е.н. Кузьменко С.В.

Одним з основних прав людини світове співтовариство визнає право на соціальне забезпечення в разі настання соціальних ризиків, внаслідок яких особа через незалежні від неї обставини втрачає засоби для існування. Крім цього, право на соціальне забезпечення є рівним для усіх громадян. Законодавством України заборонено будь-яке пряме або непряме обмеження прав на соціальний захист не залежно від походження, соціального і майнового стану, расової чи національної приналежності, статі, мови, політичних поглядів, релігійних переконань, роду і характеру занять, або місця проживання.

Поглиблення економічної реформи, свобода підприємництва, вільний вибір виду зайнятості та інше зумовлюють необхідність вироблення відповідного механізму соціального забезпечення населення.

Метою соціальної політики є створення умов для розвитку та оптимального функціонування соціальних відносин, всебічного розкриття творчого соціального потенціалу людини, її особистості, досягнення в суспільстві соціальної злагоди, стабільності. За сучасних умов мета соціальної політики полягає у вирішенні суперечностей соціального розвитку, які гальмують формування соціально орієнтованої економіки становлення середнього класу, утвердження механізмів соціального життєзабезпечення людини як головного суб'єкту соціального розвитку.

Завданням соціальної політики у цьому зв'язку є досягнення відповідальності діяльності суб'єктів соціальної політики по забезпеченню соціального буття об'єктивним вимогам суспільного сучасного життя.

Суб'єкти соціальної політики мають складну структуру. До них належать: людина, держава, суспільство, соціальні спільноти, громадські організації, політичні партії, асоціації громадян, колективи, різноманітні фонди, підприємці, роботодавці та інші суб'єкти, що здійснюють свою діяльність у різноманітних формах у тому числі на самодіяльних засадах.

У складній структурі суб'єктів соціального розвитку і здійснення соціальної політики основним суб'єктом є особистість, індивідуальність. Оптимізація процесів соціального розвитку, здійснення ефективної соціальної політики сприяє формуванню умов для утворення самостійності людини, свободи вибору нею форм самореалізації у сферах як соціального, так і суспільного буття взагалі. Це органічно пов'язане зі створенням у суспільстві умов для забезпечення свободи соціального вибору представниками різних соціальних верств і груп населення для реалізації творчих можливостей, зміцнення самооцінки особистості, індивідуальності,

що є основою динаміки саморозвитку, саморегуляції життєвих цінностей.

Держава, як суб'єкт соціальної політики, за своїм потенціалом переважає можливості інших суб'єктів цього процесу.

Істотним у діяльності держави як суб'єкта соціальної політики є створення нею для кожної людини умов і надання прав для багатогранних, різноманітних способів соціальної людської життєдіяльності. Важливо, щоб таке державне регулювання даним процесом будувалося на чітких загальних принципах за допомогою індивідуальних засобів, демократичних засад, ненасильницькими методами, з урахуванням наукового обґрунтування тих чи інших питань і ставило за мету розв'язання специфічних соціальних проблем тієї чи іншої соціальної групи в поєднанні з інтересами всього народу.

Тоталітарна держава завжди нав'язувала людині, індивідуальності правила поведінки в суспільстві, зокрема в сфері соціального буття, які обмежують вільний вибір способів самореалізації свого потенціалу, пошук різних форм життєздійснення.

Важливим принципом розвитку демократичних процесів в суспільстві, у сфері соціального буття є самодисципліна, відповідальність людини. У цьому зв'язку, суттєвим завданням держави як суб'єкта соціальної політики є створення в суспільстві умов для соціальної безпеки, для реалізації нею своїх соціальних прав, а також усвідомлення нею своєї відповідальності за рівень власного добробуту.

Реформаторські зрушення в кожному суспільстві спонукають до формування і здійснення активної соціальної політики. По-перше, її треба зорієнтувати на збереження і відтворення трудового потенціалу нашої країни, на утвердження значно дійових стимулів до сумлінної творчої праці, формування в нашому суспільстві "середнього класу". По-друге, активна соціальна політика сприятиме реформуванню вітчизняного ринку праці, збалансуванню попиту і пропозиції робочої сили, запобігатиме масовому безробіттю. І, по-третє, активна соціальна політика гарантує відносини між населенням і органами державної влади в розрізі більш результативної турботи про пенсіонерів, інвалідів, малозабезпечених людей. Сформувати та здійснити міцні засади такої соціальної політики нелегко. Але ж починати і діяти треба. Для цього насамперед треба, щоб реформування трудових відносин, і вдосконалення системи оплати праці та доходів населення, і поліпшення соціального забезпечення людей мали надійну правову базу. Певну роль має і децентралізація соціальної політики з метою отримання регіонами, містами та їх громадами більших соціальних інструментів, економічних повноважень і фінансово-матеріальних ресурсів. Лише комплекс вищеозначених заходів дозволить підняти соціальний захист на більш високий якісний рівень.

Економічні проблеми сталого розвитку: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Балацького О. Ф. (м. Суми, 24–26 квітня 2013 р.): у 4 т. / за заг. ред. О. В. Прокопенко. – Суми : Сумський державний університет, 2013. – Т. 3. – С. 164-166.